

Monumentnummer*: 531958

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 januari 2015
Kadaster deel/nr 82803/134

*Woonplaats** Werkendam
*Gemeente** Altena
*Provincie** Noord-Brabant

Locatiennaam Werkendam
Locatieomschrijving Fort aan de Uppelse Dijk

*Kadastrale gemeente** Werkendam
*Sectie** S
*Kadastraal object**
Appartement aanduiding
Grondperceel 2176

Omschrijving**

Cluster 80.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJ GEBOUW F als representant van een type bomvrije bouwwerken dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen een gevel aan de keelzijde bezit. Het Bomvrij gebouw F ligt aan de oostzijde van het fort, halverwege tussen gebouw B en het kleine, halfronde bastion. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden tegen beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen en gewelven), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie van inslagen te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen'

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. Beide toegangsdeuren later ingebracht in verkleinde kozijnen.

Omschrijving

BOMVRIJ GEBOUW F, oostelijk op het fort gelegen, is een aan drie zijden en bovenop met aarde gedekt, bakstenen bouwwerk, waarvan alleen de ongeveer 25 meter lange noordgevel zichtbaar is. Het bomvrij gebouw F is uitgevoerd in baksteen, kreeg een sobere vorm, vrijwel zonder plastiek. De gevel is enigszins geleed door een viertal getoogde bogen, zichtbaar door drielaagse strekken. Links een als keermuur aflopend geveldeel. Drie gevelopeningen: onder beide linkse getoogde bogen later gewijzigde toegangen, eveneens onder getoogde boog en onder de derde getoogde boog een door een houten luik gesloten venster. De vierde boog is gesloten. Het interieur is niet bezocht.

Waardering

Het BOMVRIJ GEBOUW F van het Fort aan de Uppelse Dijk / Fort Altena is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1880, namelijk een voorbeeld van een door aardwerken beschermd, bomvrij gebouw.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief omdat het een goed voorbeeld is van een bomvrij onderkomen op een fort uit het laatste kwart van de 19e eeuw.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat diverse kenmerken in het exterieur behouden en herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Militair verblijfsgebouw

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument